

РЕШЕНИЕ

№ 10483

гр. София, 28.09.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 56 СЪСТАВ, в публично заседание на пети юли през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Н. Д. С. М.

при участието на секретаря П. Н. Н.
като разгледа докладваното от Н. Д. С. М. Гражданско дело № 20211110171672 по описа за 2021 година

Предявени са по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК обективно и субективно кумулативно съединени установителни искове с правна квалификация чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9, ал. 1 ЗПК.

Ищецът „П. Е.“ ООД твърди, че на 04.04.2019 г. между „П. Е.“ ООД, в качеството на заемодател, С. Д. Н., като заемополучател, и К. Г. И., като солидарен длъжник, е сключен Договор за паричен заем № 00369-84 от 04.04.2019 г., по силата на който бил предоставен заем в размер на 3000 лв. Срокът на кредита бил 24 месеца, като съгласно погасителен план следвало да бъде изплатен на 24 месечни вноски по 227,00 лв. Сочи, че заемателите извършили няколко погасителни вноски на обща стойност от 3187,00 лв., след което преустановили плащанията. Крайният падеж на договора изтекъл на 04.04.2021 г., като остатъкът от дължимата сума възлизал общо на 2 261,00 лв., от които **1 250,00** лева главница и **1011,00** лева договорна лихва за периода 04.07.2020 г. - 04.04.2021 г. Поради гореизложеното иска претенциите да бъдат уважени. Иска от съда да признае за установено, че ответниците дължат на ищеца **при условията на солидарност** следните вземания: сумата **1 250,00** лева, представляваща главница по Договор за паричен заем № 00369-84 от 04.04.2019 г., ведно със законната лихва от 19.08.2021 г. до окончателното изплащане на вземането, и сумата **1011,00** лева, представляваща договорна лихва за периода 04.07.2020 г. - 04.04.2021 г., за които суми е издадена заповед за изпълнение по чл. 410 ГПК от 27.08.2021 г. по частно гр. дело № 48249/2021 г. на СРС, 56 състав. Претендира разноските по делото, както и направените такива в хода на заповедното производство.

В срока по чл.131 ГПК ответниците С. Д. Н. и К. Г. И. са депозираны отговори на исковата молба с идентично съдържание, в които исковете се оспорват по основание и размер. Навеждат се доводи за нищожност за договора за потребителски кредит по съображения, че същият не отговоря на изискванията в ЗПК за форма и шрифт, не съдържа погасителен план и лихвен процент на ден, както и че реалният годишен процент на разходите е 81,60 %, вместо посоченият в договора 49,65 %. Ответниците

поддържат, че с извършените доброволни плащания на обща стойност от 3187,00 лв. са погасили изцяло задължението за връщане на главницата. Претендират разноски за заповедното и за исковото производство.

Съдът, след като взе предвид доводите на страните, и като обсъди събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност, приема за установено от фактическа страна следното:

Не се спори между страните, а и от представения като доказателство по делото договор за паричен заем № 00369-84/04.04.2019 г. се установява, че между „П. Е.“ ООД, като кредитор, и С. Д. Н., като длъжник, и К. Г. Д., като солидарен длъжник, е сключен договор за заем за сумата от 3000 лв., за срок от 24 месеца, с месечна вноска по погасителния план – 227 лв., платима на 4 – то число на месеца. Посочена е договорена лихва за периода на кредита – 81,6 %, фиксиран годишен лихвен процент – 40,8 %, общ размер на всички плащания (главница и лихви) – 5448 лв., и годишен процент на разходите – 49,65 %.

Не се спори още, а и от приложената по делото разписка от 04.04.2019 г., удостоверяваща получаването по банков път на заемната сума по договора за паричен заем, подписана от заемополучателя С. Н., ползваща се с формална и материална доказателствена сила, предвид това, че удостоверява неизгодни за издателя факти, се установява че сумата по кредита е усвоена в пълния договорен размер.

Твърдението на ищеца, че по договора за заем са правени погасителни вноски на обща стойност от 3187 лв. се подкрепя от приложената по делото банкова референция с изх. № 905-87/13.08.21 г., издадена от „Райфайзен банк България“ ЕАД.

При така установените фактически обстоятелства по делото, съдът приема от правна страна следното:

Допустимостта на предявените искиви претенции, предвид релевирането им по реда на чл. 422 ГПК, се обуславя освен от наличието на общите процесуални предпоставки, още и от подаването на възражение от длъжника в срока по чл. 414 ГПК, предявяването на установителните искиве в едномесечен срок от уведомяването на кредитора, както и от тъждество между вземането по заповедта за изпълнение и претендираното в исковото производство. Така посочените предпоставки са налице, което обуславя разглеждане на исковата претенция по същество.

Предявени са искиве с правно основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 във вр. с чл. 240, ал. 1 ЗЗД и чл. 9, ал. 1 ЗПК за присъждане на главница и възнаградителна лихва по договор за паричен заем.

За основателността на иска следва да се докаже по делото при условията на пълно и главно доказване от ищеца, че между страните по делото е сключен договор за потребителски кредит, по който кредитодателят е предоставил на кредитополучателя заем в посочения в исковата молба размер, който е усвоен, и за ответника е възникнало задължението за връщане на заемната сума.

При така разпределената доказателствена тежест, съдът намира, че искът е неоснователен. Съображенията за това са следните:

Процесният договор за паричен заем или договор за кредит е разновидност на договора за заем за потребление. Съгласно разпоредбата на чл. 240, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД с договора за заем заемодателят предава в собственост на заемателя пари или други

заместими вещи, а заемателят се задължава да върне заетата сума или вещи от същия вид, количество и качество; заемателят дължи лихва само ако това е уговорено писмено.

Доколкото процесният договор за заем е сключен с потребител по смисъла на § 13, т. 1 ЗЗП (физическо лице, което придобива стоки или ползва услуги, които не са предназначени за извършване на търговска или професионална дейност, и всяко физическо лице, което като страна по договор действа извън рамките на своята търговска или професионална дейност), то същият има характер на договор за потребителски кредит. Предвид датата на сключването му (04.04.2019 г.) приложение по отношение на него намират разпоредбите на Закона за потребителския кредит (Обн., ДВ, бр. 18 от 05.03.2010 г., в сила от 12.05.2010 г.). Съгласно разпоредбата на чл. 9, ал. 1 ЗПК договорът за потребителски кредит е договор, въз основа на който кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договорите за предоставяне на услуги или за доставяне на стоки от един и същи вид за продължителен период от време, при които потребителят заплаща стойността на услугите, съответно стоките, чрез извършването на периодични вноски през целия период на тяхното предоставяне. Следователно въз основа на сочената разпоредба и в отклонение от правилото на чл. 240 ЗЗД, установяващ реален характер на договора за заем, по отношение на договора за потребителски кредит законодателят е предоставил възможност същият да се сключи както като реален, така и като консенсуален договор. Във втория случай договорът е двустранен, като пораждащ от една страна задължението на кредитодателя да предостави договорената сума, а от друга – задължението на кредитополучателя да я върне. При установено реално предаване на заемната сума от заемодателя на заемателя, то се поражда насрещното задължение за заемателя да върне заетата сума.

Сключването на процесния договор за заем между страните по делото, освен като неоспорен факт, се установява от представения писмен договор за паричен заем № 00369-84/04.04.2019 г., а предаването на сумата – от разписката за усвояване на същата.

Макар в договора да е посочено, че е сключен при общи условия, такива по делото не се твърди и доказва да са подписани между страните съобразно изискванията на приложимата към процесния период редакция на разпоредбата на чл. 11, ал. 2 ЗПК (в сила от 23.07.2014 г.), съгласно която общите условия са неразделна част от договора за потребителски кредит и всяка страница се подписва от страните по договора. Напротив, съдът тълкува съдържанието на договора в частта относно отразеното, че заемателят заявява, че е получил екземпляр от общите условия и се съгласява с тях, както и че знае, че същите са поместени на официалната интернет страница на дружеството и могат да бъдат намерени на електронен адрес, в смисъл, че, такива не са подписани между страните. Ето защо, за съдържанието на постигнатите договорки между страните, съдът се ръководи единствено от представения писмен текст на подписания договор за заем.

Към момента на приключване на съдебното дирене пред първоинстанционния съд /05.07.2022 г./ падежът на всички погасителни вноски по процесния договор за заем е настъпил /последната падежна дата е 04.04.2021 г./. Ето защо, обстоятелството дали обявяването на предсрочната изискуемост е достигнало до длъжника е ирелевантно.

Регулирането на отношенията, породени от процесния договор за кредит от разпоредбите на ЗПК и следващата от това по-засилена защита на потребителите в областта на кредитирането, налага съблюдаване на специалните изисквания за съдържанието и валидността на договора за кредит, редом с общите такива по чл. 26 ЗЗД. Наред с това съдът е длъжен във всички случаи да следи за нищожност както на целия договор, така и на отделни негови разпоредби служебно и без въведен довод в тази насока от страна на ответника, както и да приложи последиците на нищожността, когато същата произтича пряко от твърденията и доказателства по делото.

Проверката на съответствието на договора за потребителски кредит с императивните изисквания на закона предполага съпоставяне на съдържанието му с разпоредбите на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и 20 и ал. 2 и чл. 12, ал. 1 – 9 ЗПК, доколкото предвид препращащата норма на чл. 22 ЗПК, когато същите не са спазени, договорът за потребителски кредит е нищожен. Наред със специалните предпоставки за нищожност на договора за кредит в неговата цялост, ЗПК регламентира и специални хипотези на нищожност на отделни клаузи. Съгласно разпоредбата на чл. 21, ал. 1 и 2 ЗПК, всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна; всяка клауза в договор за потребителски кредит с фиксиран лихвен процент, която определя обезщетение за кредитора, по-голямо от посоченото в чл. 32, ал. 4, е нищожна.

Съгласно т. 9 и т. 10 на чл. 11 от ЗПК договорът трябва да съдържа лихвения процент по кредита, условията за прилагането му и индекс или референтен лихвен процент, който е свързан с първоначалния лихвен процент, както и периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент, като и годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на ГПР по определения в приложение № 1 начин.

В случая договорът за потребителски кредит съдържа информация за годишният лихвен процент – 40,8 %, като не е предвидена възможност за промяната му, тъй като същият е фиксиран,. Установеният фиксиран лихвен процент изключва необходимостта да се съдържа методика за изчисляване на референтен процент, съгласно чл. 33а ЗПК /чл. 11, ал. 1, т. 9а/. Посочена е и общата сума, дължима от потребителя по кредита, изчислена към момента на сключване на договора, а именно – 5448 лв., посочен е и годишният процент на разходите – 49,65 %. Настоящият състав намира, че са удовлетворени и изискванията за представяне на погасителен план посредством посочване на размера на отделните вноски, образувани от главница и лихва, и падежите на всяка от тях.

Формално настоящият договор за потребителски кредит съответства на изискванията на императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, според която годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България, в сила от 23.07.2014 г. и

приложима по отношение на договора за паричен заем №00369-84/04.04.2019 г. Към датата на сключване на договора за потребителски кредит размерът на законната лихва е 10 % при основен лихвен процент, определен от БНБ 0 % плюс надбавка от 10 пункта. В случая определеният в договора размер на ГПР не надвишава пет пъти размера на законната лихва /арг. от чл. 19, ал. 4 ЗПК/. Същевременно в договора липсва ясно посочване на методиката на формиране на годишния процент на разходите по кредита /кои компоненти са включени в него и как се формира посочения в договора ГПР от 49,65 %/. Освен лихвата, в ГПР се включват и всички разходи, съпътстващи кредита. В случая, съставните му елементи не са посочени. По този начин се стига до некоректно посочване на размера на ГПР, който следва да изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи /лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора/, изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит /съгл. чл. 19, ал. 1 ЗПК/.

В допълнение към изложеното настоящата инстанция намира, че процесният договор за кредит не удовлетворява изискванията на чл. 11, ал. 1, 20 ЗПК, доколкото не е предвидена възможност кредитополучателят да се откаже от кредита в определен срок, липсва и информация за размера на лихвения процент на ден /чл. 11, ал. 1, т. 20 от ЗПК/.

На следващо място с оглед конкретиката на случая, съдът намира, че клаузата, касаеща фиксирания годишен лихвен процент по заема – 40,8 %, е нищожна поради противоречие с добрите нрави.

Добрите нрави са неписани правила, морална категория, мяра за почтеност и добросъвестност в гражданските правоотношения. Те са признати от значителна част от обществото, от което следва тяхната релевантност спрямо правия ред. Категоричното разбиране на законодателя за тяхната задължителна сила, равна по степен с тази на писаните правила, е намерило нормативно изражение в чл. 9 ЗЗД и чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД. Свободата на договаряне е ограничена в рамките на добрите нрави, а пристъпването им е основание за нищожност на договора, респективно на несъобразена с добрите нрави клауза в него. Добрите нрави намират проявление спрямо всички граждански отношения, независимо от качеството на субектите. Когато обаче страна по договора е потребител, нормативната база създава специална защита на тази група субекти чрез предвиждане на самостоятелни основания за нищожност поради неравноправност на клаузи в потребителските договори – чл. 143 ЗЗП. Това специфично основание е израз на подкрепата от страна на държавата спрямо икономически по-слабата страна в отношенията. Засилената защита обаче не изключва общото задължение на страните за добросъвестност, напротив акцентира на необходимостта от придържане на поведението към него. Съответно договаряне във вреда на потребителите и в разрез с моралните принципи представлява още по-драстична форма на незачитане и пренебрегване на принципа на добросъвестност, елемент от който се явява съобразяване съдържанието на договора с моралните норми. Създава се фактическо положение нетърпимо от правния ред, поради което и не може да получи потвърждение в съдебно производство по установяване дължимостта на твърдяно вземане. При преценката на съответствието на разпоредбата с добрите нрави съдът съобразява задължителните насоки в Тълкувателно решение № 1/2009 г. ОСТК, ВКС.

Възнаградителната лихва е цената за предоставеното ползване на заетата сума за времето на договора. Съгласно трайната практика на ВКС, обективизирана например в

Решение № 906/30.12.2004 г. по гр. д. № 1106/03 г., II г. о., Решение N 378/18.05.2006 г. по гр. д. N 315/05 г., II г. о., и Определение № 901/10.07.2015 г. по гр. д. № 6295/14 г., IV г. о., клаузата за заплащане на възнаградителна лихва противоречи на добрите нрави, когато надвишава три пъти размера на законната лихва за забава. Към момента на сключване на процесния договор за потребителски кредит - 04.04.2019 г. размерът на законната лихва по просрочени парични задължения, определена по реда на чл. 1, ал. 1 от ПМС № 72/08.04.1994 г., е 10 %. Следователно максималният размер, до който може да бъде уговаряна възнаградителна лихва, съгласно трайната съдебна практика, е 30 %. В случая е уговорен годишен лихвен процент от 40,8 %, който надхвърля допустимия размер. Ето защо, съдът приема, че така уговорената договорна възнаградителна лихва противоречи на добрите нрави, на принципа на справедливост и добросъвестност в гражданския и търговския оборот и за еквивалентност на насрещните престации. Клаузата, регламентираща размера на договорната лихва, е нищожна на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, като противоречаща на добрите нрави.

Съгласно чл. 26, ал. 4 ЗЗД нищожността на отделните части на договора не води до нищожност на договора, когато те са заместени по право от повелителните норми на закона или когато може да се предположи, че сделката би могла да бъде сключена и без недействителните ѝ части. В случая, не е налице нито една от тези две хипотези – нищожните клаузи на процесния договор относно определянето на процента възнаградителна лихва и ГПР не могат да бъдат заместени по право от повелителните норми на закона, нито договорът за потребителски кредит би бил сключен, ако в него не са включени двете клаузи, като се изхожда от възмездния характер на договора и включването на клаузи за договаряне на лихвен процент по кредита и ГПР по него са въведени като изрично изискване на чл. 11, ал. 1, т. 9 и 10 ЗПК. Ето защо, не е приложима разпоредбата на чл. 26, ал. 4 ЗЗД и нищожността на посочените клаузи на процесния договор обуславя недействителност на целия договор. Тъй като съдът приема, че уговорката за лихвения процент и за ГПР, съдържащи се в договора за паричен заем, са в противоречие с разпоредбата на чл. 11, ал. 1, т. 9 и 10 ЗПК, то договорът за потребителски кредит е недействителен на основание чл. 22 ЗПК поради противоречие с конкретни императивни разпоредби на ЗПК.

Съгласно чл. 23 ЗПК когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. Същата се базира на принципа на недопустимост на неоснователното обогатяване и е частен случай на общата норма на чл. 34 ЗЗД, съгласно която когато договорът бъде признат за нищожен или бъде унищожен, всяка страна трябва да върне на другата всичко, което е получила от нея.

В случая, на ответника е предоставен кредит в размер на 3000 лв., който представлява чистата стойност на кредита.

От представената като доказателство по делото банкова референция с изх. № 905-87/13.08.21 г., издадена от „Райфайзен банк България“ ЕАД се установява, че общият размер на плащанията по кредита възлиза на сумата от 3187 лв., с което са платени 14 погасителни вноски. Остатъчното задължение по договора към 13.08.2021 г. е в размер на 2261 лв., като не се твърди от ответника след 22.04.2021 г. да са извършвани последващи плащания.

Тъй като съдът приема, че сумата за договорна лихва е недължима поради нейната нищожност, то с извършените плащания в размер на 3187 лв., изцяло е погасена и чистата стойност на кредита от 3000 лв.

Предвид изложеното по-горе, предявеният иск с правно основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 ЗЗД във вр. с чл. 240, ал. 1 ЗЗД във вр. с чл. 9, ал. 1 ЗПК за признаване за установено по отношение на ответниците, че дължат на ищеца сумата от **1 250,00** лева, представляваща главница по Договор за паричен заем № 00369-84 от 04.04.2019 г., и сумата **1011,00** лева, представляваща договорна лихва за периода 04.07.2020 г. - 04.04.2021 г., следва да се отхвърлят като неоснователни.

По разноските:

Предвид изхода на спора и на основание чл. 78, ал. 3 ГПК ответниците имат право в тяхна полза да бъдат присъдени разноски.

Ответниците са били представлявани от адвокат както в заповедното, така и в исковото производство. Ответницата С. Н. е представила договор за правна защита и съдействие с адв. М. Л. Л. – за заповедното производство, и с адвокат К. И. Б. – за исковото производство. Ответникът К. Д. е представил договор за правна защита и съдействие с адв. Н. И. И. – за заповедното производство, и с адв. Виктор Филипов Сименов – за исковото производство. Във всеки от четирите договора е посочено, че е уговорена безплатна правна помощ на основание чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 ЗАДв.

Предвид изхода на спора ищецът следва да бъде осъден на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 38, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 1 ЗА да заплати на адвокат М. Л. Л. **50 лв.**, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ответника С. Н. за заповедното производство, на адв. Н. И. И. **50 лв.**, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ответника К. Д. за заповедното производство, определени съгласно чл. 6, т. 5 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, както и на адвокат К. И. Б. – **360 лв.**, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ответника С. Н. за исковото производство, и на адв. Виктор Филипов Сименов **360 лв.**, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ответника К. Д. за исковото производство, определени съгласно чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения и в рамките на договореното между страните по договора за правна защита и съдействие.

Воден от горното, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявените по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК от „П. Е.“ ООД, ЕИК ***** срещу С. Д. Н., ЕГН ***** и К. Г. И., ЕГН ***** искове с правно основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 ЗЗД във вр. с чл. 240, ал. 1 ЗЗД във вр. с чл. 9, ал. 1 ЗПК за признаване за установено, че ответниците дължат на ищеца при условията на солидарна отговорност сумата от **1 250,00** лева, представляваща главница по Договор за паричен заем № 00369-84 от 04.04.2019 г., и сумата **1011,00** лева, представляваща договорна лихва за периода 04.07.2020 г. - 04.04.2021 г., за които суми е издадена заповед за изпълнение по чл. 410 ГПК от 27.08.2021 г. по частно гр. дело № 48249/2021 г. на СРС, 56 състав.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 38, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 1

ЗАДВ. „П. Е.“ ООД, ЕИК ***** да заплати на **адвокат М. Л. Л.**, ЕГН ***** сумата от **50 лв.**, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ответника С. Н. за заповедното производство,

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 38, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 1 ЗА „П. Е.“ ООД, ЕИК ***** да заплати на **адвокат Н. И. И.**, ЕГН ***** сумата от **50 лв.**, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ответника К. Д. за заповедното производство.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 38, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 1 ЗА „П. Е.“ ООД, ЕИК ***** да заплати на **адвокат К. И. Б.**, ЕГН ***** сумата от **360 лв.**, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ответника С. Н. за исковото производство.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 38, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 1 ЗА „П. Е.“ ООД, ЕИК ***** да заплати на **адвокат Виктор Филипов Сименов**, ЕГН ***** сумата от **360 лв.**, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ответника К. Д. за исковото производство.

Решението може да се обжалва пред Софийски градски съд в 2 – седмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____